

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
ceho leto 3 glđ. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne številke
15 kr.)

Oznanila,
tkrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
vsačila in reklamnaja
pošiljajo se
upravnisti v
v Maribor.

Odprište reklamacije
so poštnine prosto.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Ne frankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
stevo poslani knjige
se ne vračajo.

Šolski vrt,

vzgojevalno in učno sredstvo naših ljudskih šol.

(Konec.)

27. Opravila šolske mladine.

Da na vse strani izpolni vrt svojo učno in vzgojevalno nalogo, treba je izdatno rabiti šolsko mladino pri delu na vrtu. Delajo le učenci in učenke viših razredov in oddelkov in sicer po skupinah; ki štejejo po 5—10 glav. Več jih je težko nadzorovati. Učitelj voditelj delo pokaže in učence tako dolgo poskuša, da se poskus posreči. Dečki vozijo gnoj, lopatijo, prekapljejo in pripravljajo grede za setev in sajenje, opravljajo vsa ložja opravila v drevesnici in trsnici, snažijo drevje, obrezavajo (pod nadzorstvom) drevje in grmovje, zatirajo škodljivi mrčes, snažijo pote, nosijo vodo, pomagajo napravljati in predelavati kompost. Deklice sejejo zelenjad in cvetice, sade sadike, jih zamakajo, okapljejo, ogrinjajo in plejejo plevel, žanjejo travo, spravljajo seme itd.

28. Spravljanje semena.

Če tudi posamne porcije niso drage, stane seme precej denarja, ako se mora vsako leto vse seme kupiti pri semenotrhcih. Da tega ni treba, naj se vso leto skrbno spravlja seme v šolskem vrtu. Za seme se morajo pustiti najlepše in najpopolnejše rastline, bodi-si zelje, ovrhed, solata ali kakšna druga vrtna rastlina. Torej ne one solatke, ki so šle prehitro v vrh, ne one zeljke, ki niso glav napravile, ne one karfjolkke, ki niso dale rož, ne one korenke, ki že prvo leto cvetó, ampak izbero in zaznamenujejo se (s palčico, vezilom in drugače) za seme vselej najpravilnejše in neizvrstnejše izmed vseh. Takšne ne dajo le mnogo évrstega semena, dajo tudi lep zarod, dočim obrode slabe rastline matere puhlo seme in rastline iz takšnega semena — če sploh kalí — so slabotne in nepopolne. Manjše rastline se vse poizpulijo ali porežejo (motovilce), drugim se vzamejo samo vrhi s semenom (peteržilj, korenje, solata), še drugim, posebno tedaj, če dolgo cveto, se potrgajo samo dozoreli vrhiči, dozorele glavice (sirotica, floks, lepotični tobak, mak i. dr.). Požeta rastlina ali od rastline matere ločeni deli s semenom se denejo z imenom na listku v primerno posodo (skledico, jervas, rešeto itd.) in s posodo na solnce sušit. Ko so suhi, stepo se ali zmanejo (med rokama). Seme se prečini, prepriha ter spravi, ako je popolnoma suho, v popirnate vrečice, na katere se zapiše že poprej polno ime rastline in pa letnica. Ako ima rastlina jagodo (rajsko jabelko, volčin, volčja érešnja i. dr.) pobere se jagode, zmečkajo in iz zmečka izpere seme. Ko je suho, spravi se v vrečice. Zbrano seme, kolikor se ga ne poseje že jeseni, shrani se po zimi na suhem kraju tako, da ne pridejo do njega miši ali ptice. Da seme lože najdemo,

kadar ga nam je treba, potrebno je, da denemo vrečice s sorodnim semenom v večo vrečo, na katero napišemo ime skupine kakor: zelenjadi, korenčnice, zdravilne rastline itd. Tiste zelenjadnice, ki še le drugo leto dajo seme (zelje, ovhred, karfijol itd.), vzamejo se jeseni s prstjo vred iz zemlje in posade v hladno klet, korenje, pesa in druge dvoletne korenčnice se oprezno izkopljejo in v kleti zagrnejo v prst. Prihodnjo pomlad pa se vse zopet presade na vrt. Konečno še omenim, da sosedni šolski vrtnarji seme lahko zamenjujejo: ta je spravil tega, oni onega semena več.

29. Demonstracije in ogledavanje rastlin na vrtu, razstave vrtnih pridelkov.

Da se začno zanimati občani za šolski vrt, za to, kar se v njem dela in prideluje, ter posnemati šolskega vrtnarja, potrebno je, da se opozarjajo (po učencih, z oznanilom pred cerkvijo po nedeljah in praznikih) na važna opravila (rezanje cepičev, požlahtnjevanje divjakov in trt, obrezovanje dreves, napravljanje toplih gred, napravljanje in predelovanje komposta itd.), na lepe pridelke (izredno žito, sočivje, lepo zelenjad i. dr.) zlasti pa, da se prirejajo, kolikorkrat se poda prilika, razstave vrtnih pridelkov, recimo: žita, sočivja, zelenjadi, dišavnic, korenčnic in gomoljnic, spravljene semena, lepega sadja, odgojenega drevja itd. Razložijo se pridelki v vrtni uti ali pa v šolski sobi, kažejo pa se pred vsem po nedeljah in praznikih. Jako dobro sredstvo, s katerim se vzpodbujajo občani k posnemanju, je tudi razdeljevanje semena med dečke, deklice, mladenče, gospodinje in gospodarje.

30. Pogodba s krajnim šolskim svetom.

Mnogokrat se je že prigodilo, da je učitelj z veliko požrtvovalnostjo na času, delu in denarji napravil šolski vrt, in ko je vrt začel roditi, rekli so modri očetje krajnega šolskega sveta: Vrt je naš, kar na vrtu zraste je tudi naše. Da ne pride šolski vrtnar, zato, da žrtvuje toliko časa in dela šolskemu vrtu, še na denarno škodo, svetujem, naj sklene s krajnim šolskim svetom pismeno pogodbo, v kateri se natančno določijo, koliko plačuje šolski svet na leto na troških za šolski vrt, kaj se ima zgoditi s pridelki, ki so pa navadno malenkostne vrednosti, in da ima učitelj vrtnar popolnoma prosto roko gledé na oskrbovanje šolskega vrta. Tukaj se ne sme prezirati, da se opozorijo možje iz šolskega sveta na to, da je šolski vrt učilo in vzgojilo in da se ne sme pri njem računati na dobiček; če kaj vrže, je dobro, če ne, mora tudi tako veljati. Druga učila, kakor zemljevidi, slike itd. tudi nič ne neso. Kjer je krajni šolski svet takšen, da ni treba pogodbe, tem bolje.

31. Književnost.

Da-si še mlada ustanovitev, ima šolski vrt že precej lepo književnost. Če primerjamo novejšo knjigo s starejšimi, opazujemo lep napredek. Kako nejasni so še pojmi o nalogi šolskega vrta in o tem, kaj naj pride v šolski vrt, v prvih knjigah, kako točno pa se nam razlaga v novejših, kaj naj obseza in kako naj koristi! Ali vprašanje še ni rešeno. Šolsko vrtnarstvo se še razvija. Izmed mnogih knjig o šolskem vrtu imenujem te-le: Jablanzy-jev „Der Schulgarten“, Carl Gerolds Söhne, Wien 1891 velja nekaj nad 2 kroni; dr. Nalepa-jev, „Der Schulgarten“, Alfred Hölder, Wien, 1887 velja 64 vin.; Mell-ova „Praxis des Schulgartens“, Paul Parey, Berlin, cena okoli 2 kroni; Franc Langauer-jev „Schulgarten“, Wien, Taesy, cena okoli 1 kron. 20 vin.; „Schulgarten-Pläne mit erläuterndem Texte“, Zürich, Hofer und Burger, cena okoli 4 kron.

Zaključujoč svoj oris omenjam, da je šolski vrt, kakor sem ga naslikal, vzoren šolski vrt, ki vse obseza, kar zahtevajo najbolj idealni zastopniki šolskega vrta. Da je malo šolskih vrtov in da jih tudi v bližnji prihodnosti ne bo mnogo nastalo, ki bi ustrezali vsem zahtevam, razumljivo je pač samo po sebi. Ali kjer želimo napredka,

tam moramo imeti pred očmi vzor, da se mu bližamo, kolikor toliko. Kolikor več bo obsezel šolski vrt, toliko popolnejši bo, toliko bolj se bo bližal vzoru, toliko več bo koristil!

Če sem dal s svojim razmotrivanjem temu ali onemu tovarišu šolskemu vrtnarju bodi-si v katerem koli oziru kakšno spodbujó, ako sem pridobil kakšnega novega prijatelja šolskemu vrtu, te smatram svojo nalogo rešeno. Bog blagoslovi naše delo v šolskem vrtu na korist naši šolski mladini in slovenskemu narodu!

Dodatek o trsni uši.

Cela tropa živalskih in rastlinskih sovražnikov napada vinsko trto, a ni ga sovražnika, ki bil bil nevarnejši od trsne uši (*Phylloxera vastatrix*), ki živi v svojih raznih oblikah nekaj na koreninah, nekaj na nadzemeljskih delih trsa. Prišteva se uš polukrilec in spada v rod zeljiščnih ušij. Živalice so $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$ —1mm velike, svetlo ali temno rujavo-zolte. Glava je dobro razločna, prsi in zadek sta pa združena v jedno samo telesno celoto. Na glavi ste očesi, vsako s 3 fasetami, 2 tročleni tipalnici in padolgo sezalo. Le-to je sestavljeno iz sezalne nožnice in 4 bodale, katera živalica v nožnici samohotno priteza in potiska. Na prsnem delu 13členega (obročnega) telesa stoje 3 pari tročlenih nožic. To so prave trsne ušice, ki žive ne nežnih korenincah (tam pa tu na listji) vinske trte. Va-nje so do dna zasadile sezalo, da srkajo ž njim iz rastline redilni sok. Dokler je koreninica sveža, ne ganejo se z mesta. Premicana ($\frac{1}{10}$ mm dolga) jajčica ležejo (ne da bi se bila poprej vršila (oploja) v krogu okoli sebe in sicer vsaka ušica 30—40. V 8 dneh izlezejo iz jajčic mlade ušice, ki si hitro poiščejo na koreninah primerno mesto za pašo in žive kakor stare ušice, njih matere, ter po trikratnem levenji v 20 dneh dorastejo. Jedva pa so dorastle, začno se ploditi, posajajoč (brez oploje) jajčica krog sebe. Ker se pri nas zaredi od pomladi do jeseni po 6 rodov (generacij) — v južnih krajih, kjer je vegetacija daljša celo 8 — ima jedna sama ušica lahko koncem poletja nad 729 milijonov potomcev! Ni torej čuda, da trs tako hitro obnemore, kjer se je ugnezdil nevarni škodljivec.

Kjer se živalice preveč pomnožujejo ali če se posuši koreninica, na kateri žive, lazijo tako dolgo sem ter tja, navzdol in navzgor in po zemlji na vse strani, da najdejo — če je to sploh mogoče — svežih koreninic za pašo. Vsled tega se škodljivec razprostira in vinograd okužuje s središča čim dalje v večih in širjih krogih.

Živalice se vidijo s prostim očesom kakor žoltorujave pičice, kjer so nakupičene, kakor pege. Jeseni stare uši pocrkajo, mlade pa nekako otrpnó ter v tem stanji prebijejo zimo. Ko se je pomladi zemlja zopet ogrela, zbudi se drobir v novo trto ugonabljajoče delovanje.

Popisane uši so koreninske uši. Razen teh pa še poznamo druge oblike phylloxere. Meseca julija in avgusta opazujemo med navdnimi ušmi bolj vitke živalice z visokimi nogami in velikimi očmi. Ko so tretjikrat vrgle srajčico s sebe, zapazijo se na strani kratki začetki kril, in v tej stopnji svojega razvoja podajo se na nadzemeljske dele trsa. Gredoč — navadno še pod zemljo — se levijo četrtočas, živalica postane večja in krilni začetki daljši. Ko so dospеле na svetlo, slečejo petokrat površno telesno kožico in prikažeta se dva para nežnih, tankožilastih, a dolgih in širokih kril. Ta krilata uš se imenuje nimfa ali rojenica in ima nalogo, da na široko razširja svoj zarod. Rojenica leti po zraku 1km daleč in še več; če jo zagrabi veter, prileti še mnogo dalje. Pa tudi človek, še bolj pa živali, ki prihajajo v vinograde, kakor zajci, lisice, jazbeci, razni ptiči, ose, čmerlji, hrošči in druge žuželke jo mnogokrat preneso s kraja v kraj. Za nekaj dnij po zadnjem levenji leže rojenica — ne da bi se bila prej oplodila — na spodnjo stan trsnih listov, navadno med debeleje žile, nekaj večih in manjših jajčic, vseh ne več nego 4—5. Iz večih jajčic izlezejo ženske, iz manjših moške

ušice. Niti ženske niti moške ušice nimajo ne sezala ne prebavil in ne uživajo ničesar. Tudi kril nimajo te uši, pač pa imajo močno razvita spolila. Pripada jim naloga, oslabeleli zarod obnoviti in okrepčati. Po dovršenem druženju samec takoj erkne, samica pa leže in sicer najrajše za skorjo starejših delov trsa jedno samo, primeroma veliko jajce — zimsko jajce — z debelo luščino, potem pa tudi pogine. Prihodnjo pomlad izleze iz zimskega jajčeca čisto navadna koreninska ušica, takšna, kakor smo jo prej popisali. Le-ta gre dol na koreninice, živi in se plodi kakor tiste, ki so prezimile na koreninah, ali pa se poda na listje, kjer tudi zavrtja sezalo v listno tkanino in pouzroči, da nastane na tem mestu votla šiška, podobna bodičastemu plodu divjega kostanja ali strupenega kristavca. V tem zavetju živi in se množi aš jednako ušem na koreninah. Takšno uš so prvokrat zasledili ter ji dali primerno ime „*phylloxera*“, t. j. izsezovalka lista. Pri nas se bolj poredko nahaja, rajša je na koreninah, kjer so jo že 2m globoko opazovali.

Iz slednjega razmotrivanja spoznamo, da se začne povsod, kamor je zletela ali se zanesla na trs krilata rojenica, središče novega okuževanja.

Trsno uš so zasledili in popisali v južnem delu severne Amerike leta 1854. Devet let pozneje, leta 1863, je že nastopila na južnem Francoskem in se od tod razširila — in se razširja še vedno — po Nemškem, Italiji, Španiji, Grškem polotoku itd. Leta 1872. so jo našli po vinogradih sadjarske in vinarske šole v Klosterneuburgu blizu Dunaja, leta 1880 je nastopila na Bizeljskem, nekaj let pozneje v Zavrčih in leta 1888 v okolici mariborski. Zdaj ne preteče skoraj mesec dnij po letu, da bi je na novo ne zasledili v kakšnem kraju. Škoda, ki jo je že napravil ta drobn mrčes po vinogradih, je neizmerno velika. Samo na Francoskem se ceni nad 5 milijard frankov. Avstrija jma 152.799ha vinogradov, do leta 1894 je uš od teh že nad 36.420ha opustošila.

Na koreninah, koder so se naselile uši, nastanejo okrogle ali podolgovate rumenkaste glutice „*nodositete*“, katere s svojim robom ušjo svojat krog in krog obdajajo. Koreninice se začno na tem mestu kriviti in počasi z gluticami vred gniti. Listje na trsu blede, po ganki ostajajo kratki, jagode drobne in ne dozore! To se vsako leto ponavlja in sicerr vsakokrat v večji meri, tretje ali četrto leto trs popolnoma usahne. Zanimivo je, da uši teška ilovnata zemlja bolj ugaja, nego rahla peščena.

Kaj so si prizadevali Francozi, da bi zatrli drobnega škodljivca, pa vse zamanj. Leta 1869. je razpisala francoska vlada nagrado 20.000 fr. tistemu, ki najde sredstvo, s katerim se uniči uš, leta 1870. je vzvišala nagrado na 30.000 fr., a nagrada še danes ni oddana!

Do sedaj skušali so zatirati uš tako-le:

1. Da so trsje obilno gnojili. S tem so dosegli, da so amonjak in drugi plinovi iz gnoja morebiti zadušili nekaj ušij in da se je trs dobro okoreninil, okrepčal in se lože in dalje ustavljal napadom, slednjič pa se je vendar le posušil.

2. Da se je rahljala zemlja z malimi dinamitnimi patroni, kateri so se polagali 2m globoko krog trsja v zemljo ter tam zažigali. Dinamit je res zrahljal zemljo, da je mokrota lože prihajala do korenin in morila uši (mokrota je namreč živalim zelo nevarna), morebiti je ubil tudi nekaj uši, a potrgal je pri tem mnogo korenin. Trsje se s to manipulacijo ni rešilo, ampak je usahnilo kakor drugo, kateremu se ni prišlo na pomoč.

3. Da se je brizgal z brizgalnicami naglo spuhtevajoči žveploogljik krog korenin v zemljo da bi zadušil škodljivce. Žveploogljik res pomori mnogo ušij, a pri tem razjeda in ugonablja korenine. Vrh tega je to sredstvo mnogo predrago, kajti manipulacija stane za 1ha 150--200 gld.

4. Da so trsje izkapali in sežigali, da bi se uš preveč ne zaredila ter razširila po kraji.

5. Da so vinograde preplavljali ali pod vodo dajali (submerzija) tako, da je stala voda pĕd visoko po 25—30 dnij v vinogradu. To sredstvo sicer ni slabo, da si začno korenine rade gniti, če so dolgo v mokroti, toda pri nas je nemogoče. Rabiti se more le tam, koder so vinogradi v ravnini ob kakšni reki, kakor na Francoskem ob rekah Garonne, Loire i. dr. Tam so tudi zatirali na ta način uši.

Jedino sredstvo, da se ohrani pri nas vinarstvo — kajti kakor se kaže, bo prišla nš prej ali slej v vsak kraj, koder raste vinska trta — je torej, zasajati vinograde s takšno ameriško trto, na katero uši ne gredo. Ameriško, ušem se upirajoče trsje je ali brez ploda (če rodi, rodi malo drobnih jagod) ali pa rodi, kakor naš domači trs in še obilnejše. Na najbolj priprost način bi torej obnovili ter ohranili vinograde, ako bi zasadili va-nje plodne vrste amerikank, takozvane direktne producente. Toda grozdje in iz grozdja pridelano vino ima neki poseben, nam Evropejcem neprijeten okus, ki ga imenujejo steničji ali lisičji okus. Skušajo si torej tako pomagati, da dajo v zemljo ameriški trs, a na njega požlahtnijo domačega, kateri po skušnjah, ki jih imamo, na ameriški podlagi bujno raste, rad in obilo rodi žlahtnega grozdja. Požlahtnujejo pa na razne načine, nekaj na les meseca aprila ali pa na svež in zelen poganek meseca junija. Ker pa les ne priraste rad (poprek se prime le 30—50%), je najbolje požlahtnjevati na zelen poganek, zakaj ta način požlahtnjevanja ni le najpreprosteji in zato najložji, tudi vspĕh je pri dobro izvršenem delu takšen, kakor pri nobedni drugi metodi, 90 in še več odstotkov požlahtnjencev se prime.

Izmed obilice amerikancev priporočajo se najbolj ti-le: Iz vrste direktnih producentov dajo bela vina: noah, othelo, elvira (slednja malce rudečkasto). Rudeče vino in ěrnino dobivamo od teh-le vrst: huntington, herbemont, clinton, jacquez i. dr. Samo za podlago se rabijo, ker nič ne rodé: vitis riparia v ilovnati zemlji, vitis solonis v apneni zemlji, vitis rupestris v peščeni zemlji in vitis viala na prvotnih tleh, kakoršna so po Slovenskem na Pohorji in Posruku.

(Prof. J. Koprivnik.)

Kako vlogo naj igra učitelj pri vzgojevanji odrasle mladeži.

Ljudi smemo razdeliti na dve vrsti, v take, ki delajo, in v take, ki ne storé ničesar. Tisti, ki ne delajo, so popolnoma prepričani, da tisti, ki se pečajo z delom, ne storijo dosti. No ker oni nimajo dela in so uverjeni da je to njihova usoda, premišljujejo ves božji dan, da bi našli za tiste, ki delajo, novega truda. Tisti pa, ki delajo, so uverjeni, da jim je usojeno, truditi se neprenehoma, in si dajo naložiti brez godrnjanja še novo breme. Kadar je kje zvršiti kako nujno delo, nikar ne bodite v strah, da bi takov trud tirjal za se kak lenuh. Ne, temveč kako bitje, katero že itak stoka pod celim bremenom skrbij, bo si naprtilo tudi še to. Ljudje, ki imajo že obilo lastnih otrok, raje sprejmô v obitelj siroto ko tisti, ki sploh nimajo otrok. Tako se zgodi, da

delavnemu človeku ne zmanjka postranskih poslov vse žive dni. Lenuh pa nima časa, da bi se lotil česar koli.

V kaki zvezi so ta razmišljanja z mojim nadpisom? Kmalu bode te videli. Nikar pa me ne štejte med tiste, ki nakopavajo trud drugim. Jaz sovražim kakor škodljiv in siten mrĕs konjske mube. Voz ljudskošolskega vzgojevanja vleči, je težaven posel. Misliti na to, kako bi bilo vpreči ljudske učitelje za kratke dobe, ki se jim daje, da bi se oddahnili, pred kak drug voziček, bil bi zločin. Jaz bi rad, da bi med čitanjem ne mislil na to nikdo niti trenotek ne, niti takrat ne, ko pogleda na naslov. Sicer bi lahko vskliknil: To je tudi nekdo, ki nima dela in ki si zato domišljuje, da tudi nam pomanjkuje posla! Kako vred-

nost bi pa po tem imelo v njegovih očeh to, kar bi jaz rad razodel?

Spoznavši to pravim, da so nekatera dela, ki jih moramo vzeti na se, baš zato neizogibna, ker smo delavci. Meni je govoriti o trudih, koje zahteva pospravljanje in zbiranje plodov našega truda. Žetev je težaven posel. Toda ta trud prevzame z veseljem vsakdo, kdor se je posvetil trdom tega stanu. Kajti čemu bi bilo oranje, sejanje, brananje, če bi se na konec ne želo? Ali ni žetev kmetovo upanje?

Kar smo se namenili povedati, je to-le. Mi bi radi pokazali učiteljem sredstva, kako negovati in zbirati plodove njihovega potrpežljivega truda. Brez truda seveda to ni, a to so trudi, s kojimi je preprečiti, da ne bi bili drugi trudi izgubljeni.

Učitelj ni tovarnar, ki dodela svoj predmet, ga proda in kojega mu ni več mar, ko je dobil za njega denar. Učiteljevo delo je neki začetek. Ni mogoče, da bi učitelja ne zanimalo, kaj bo sledilo. Ko otrok zapusti učilišče, je učitelju bolj zanimivo ko tedaj, ko vstopi.

Ako učitelj ni priprost rokodelec, nego takov, ki je pri delu s srcem in z dušo, ne more se izogniti vprašanju, kadar vidi šolo zapuščajooe otroke: Kaj bo iz njih? Če pa more igrati njegova oseba v tej bodočnosti kakoršnokoli vloge, kako bi se mogel odpovedati tej vlogi, ne da bi se odpovedal temu, kar je njegov smoter, na čemur sloni vse njegovo življenje?

Zanimati se torej dejansko za otroke izstopivše iz njegovega učilišča je učitelju potreba.

* * *

Ne prikrivam, da različnost razmer in položajev, v katerih bi se to zanimanje moralo kazati, človeka nekoliko vznemirja. Med temi položaji najdeš tudi jako neugodne. Ali je n. p. moči vedeti, kaj postanejo otroci po velikih mestih? Življenje jih razprši, da jih ni več najti. Po ljudnatih mestih je šola podobna jami v pečeh, kakor jih izbrusi morska voda. Za odtoka do pritoka vidiš tam mirno življenje živahno gibajočih se bitij. Toda glej! divje rohné valovi naraščajočega morja, planejo v ponikve mirne vode, jo razburijo strastno in razmečejo zbrava se tam bitja in jih razpodé po širnem morji negotovi usodi v naročje. Priznavam, da je taka plima, ki pomete šolo in v določenih časih pobere mladež in jo razmeče po širnem življenji, učiteljem mogočna zapreka posebno po velikih mestih.

Vendar pa se še da nekaj storiti. Če se ti izmakne večina, vendar ni nemogoče ostati v dotiki z nekaterniki. Jaz bi celo rekel, da pri gostem prebivalstvu učiteljeva vloga utegne postati posebno važna. Res on ni jedini kulturni, duševni, нравstveni zastopnik kakor po malih središčih; toda on utegne nekaternikom dati baš to, česar je v velikem mestu najbolj treba: osebno нравstveno zavetišče. Meni sega нравstvena osamljenost mladeži sredi mestne sodrge jako do srea. Živé iz dne v den kakor morejo, izpostavljeni vsem slučajem zmešane družbe in navadno nimajo nikogar, komur bi bilo mar njih duševnega življenja. Učitelj, ki je blagonravna oseba, le na takega se oziramo, utegne postati mnogokateremu mlademu razvijajočemu se življenju dragoceno oporišče. Ta čin sam, bodi-si da se jedino z nekimi redkimi nekdanjimi učenci uresniči, ovenča vso vzgojevalno delavnost in jo stori zanimivo. Učitelj se lahko odpočije od truda in nezgod vsakdanjega truda v družbi zaupajočih mu mladeničev, ki so prišli k njemu po pomoč, in zajema iz tega občevanja navdušenosti za zvrševanje svojih dolžnostij. Tukaj mi ni govoriti o tej stvari dalje, ker se bo tekom naše razpravice še večkrat ponudila prilika, da spregovorim o teh stvareh še bolj na drobno.

* * *

Da bi ležje svoje misli razvrstil, bočem določiti osebne razmere in središče, kjer si mislim svojega učitelja. Najljubši mi je takov, ki deluje v kakem majhnem kraju, n. pr. v kaki vasi. Mislim si ga pazljivo zasledujočega vse, kar se godi, mislim si ga moža, ki pozna razmere svojega kraja, katerega ljubi in kjer deluje že dolgo časa.

Izpreminjajoč kraj svojega delovanja prepogosto bi nekaj od tega, kar bi mu rad naložil jaz, ne dosegel.

V kakem majhnem oddaljenem kraju je učitelj jedini zastopnik in pospešitelj prosvete, javna oseba, na katero se vse ozira. Mladež, ki se hoče seznaniti z življenjem in jegovimi razmerami, mora se ozirati na neke može, katerih poklic in posel je, pomagati mladeži. Temu se ne more upirati nikdo, vodeči stanovi in voditelji so bili pred nami, ostali bodo tudi za nami. Kdor pa stoji med vodečo manjšino, ki vpliva na druge, ki jim kaže prave in jih varuje krivih potov, prevzame težko odgovornost, katerih ne sme izgubiti nikdar izpred očij.

Zahtevam torej najprej, da je učitelj blagonravna oseba in da to kaže v besedah in dejanjih. Prilike se podajajo neprenehoma, izraziti svobodno svoje mnenje o činih, ki v kakejkoli meri stoje v zvezi z vestjo. Vsled svoje neodvisnosti, svojega posvetnega stanu lahko zahaja učitelj v vsakojake družbe, kjer se navadno govori o vsakdanjih vprašanjih. Navadno bo rad poslušal, ne bo širokoustnež. Tako ravnanje bo njegovi besedi dalo tem večjo veljavo. Poprositi ga pa moram, da se udeležuje razgovorov in izpove svoje mnenje. Izkušnja celo uči, da se vedno najde kak porednež, ki učitelja, ako bi molčal, podraži rekoč: „Kakega mnenja je pa gospod učitelj?“

V tem trenutku vam je govoriti in jaz vam jamčim, da bode mladež, ako se je kaj nahaja v krogu, poslušala najvestneje.

Ne zahtevam, da kdo govori na široko in na dolgo o javni nramnosti, ali da propoveduje po kavarnah. Vsakdo pa ve, da imajo besede svojo veljavo posebno takrat, kadar jih izvirajo okolnosti in kadar služijo tem v pojasnilo. Marsikateri, ki lahko pozabi razgovor o državljski nramnosti, ki ga je imel učitelj v razredu takrat, ko je o tej stvari učence še malo razumel, odpre ušesi, poslušaj in ne pozabi več, kadar se oglasi vpliven mož in spregovori o činih, ki so se baš zgodili pred njegovimi očmi. Tudi najmanjša vas ni brez dogodkov, o katerih govori vsakdo, katere pojasnjuje vsakdo. Gostokrat se jim lahko da obena oblika, iz katere sledé nauki za celo življenje, za medsebojne razmere med državljsani, za zasebno ali za javno nramnost. Kdor ume preobrazovati dejanja, da bi pončil ljudi o vesti, kdor zna porabiti ponujajoče se prilike in tvarino, ki se mu podaja sama po sebi, da bi naslanjajoč se na-njo s prstom pokazal na zakone nramnosti, ta si dobi zasluge, kojih važnost se niti preceniti ne da. Vsak gospodar ima to storiti dolžnost, toda ni vsak za takov posel. Treba je v to svrhu imeti javno službo in vedeti, kaj je vzgoja. Oboje pa velja o učitelji.

Brž ko bo jel učitelj delovati v tem smislu, bodo se vtisnile njegove besede, spomini na njega, njegove poteze nekaterim mladim ljudem v spomin, kojih ne smeš šteti med najslabše. Te besede bodo kmalu povzročile nek čisto naraven dušeslovni pojav. O priliki važnih dogodkov svojega življenja ali izkušenj bodo mislili na učitelja in se vprašali: „Kaj bi mi svetoval on? Kako bi mislil o meni, ako bi ravnal tako,

ali drugače“. Premislite, kake važnosti je to za nramstveno življenje. Dokler je človek mlad, mu je potreba, ozirati se na koga. Nikakor ne pravim, da bi ta vzorec moral biti baš učitelj. Ne zahtevam za njega nikakih posebnih pravic, a učitelj je o priliki lahko takov nekdo. Ker pa oseb, ki jim je odločena ta važna uloga, ni nikoli preveč, se poda tisti, ki se take dolžnosti ogne, dasi bi jo spolnil lahko, v nevarnost, da se stori krivega popustljivosti v zvrševanju dobrih činov.

* * *

V svoji mladosti smo vsi naklonjeni, opirati se na take, ki imajo večjo izkušnjo ko mi. Neka bojzljivost pa nam je na poti, da ne hodimo po svet k ljudem, katere nam priporoča naše spoštovanje kot naravne svetovalec. Ali že to je dobiček, da vemo, na koga nam je misliti o nekih prilikah, in da čutimo, kako odobravajo ali grajajo naše postopanje. Na konec res navadno tisti, ki zavzimajo kak prostor v našem mišljenji, pridejo z nami v osebno dotiko. Pride čas, ko kaka bolečina, kaka negotovost, kak odločilen korak, ki ga je storiti, da človeku pogum, da gre po svet k njim.

Nikar mi ne oporekajte, da večina učencev ne more dovolj hitro pozabiti šole in učitelja, da se jim zdi šola prilična za male otroke in da se dobivši odpustnico štejejo med srečne, da so oteti njegovemu nadzorovanju. To so trditve črnogledov, pretiravanja. Recimo, da učitelj more uživati zaupanje le nekaterim, že to je gotov dobiček. Ko se bo izšolalo pod njegovim vodstvom več rodov, bo dospel na konec vselej do vpliva. Jaz verujem na osebno vplivanje. Vplivati neposredno na množico se ne da, kakoršno je duševno stanje dandanejšji. Treba je obračati se do posameznikov in svoja prizadetja omejiti na nje, iz njih sčasom naraste množica.

Najboljše praktično sredstvo, spraviti mladeniča, ki ima nekoliko zaupanja v vas, na pravi pot ali ga varovati, da ne zabrede na krive, je to, da ga obiščete na domu, da vas obvesti sam ali njegova okolica o vsem, kar se ga tiče. Tako simpatično zanimanje za njegove razmere, težave in prednosti njegovega položaja, vam stvori krepko stališče, raz koje mu lahko svetujete, in vas spravi ž njim v tesno zvezo. Prav redko se zgodi, da bi človek dobrega sreca, katerega je usoda recimo daleč tirala, pozneje se ne vrnil rad k svojim prijateljem in k vodite-

ljem svoje mladosti in jim ne povedal svoje usode in skazal svojega spoštovanja. Najboljši možje se veselje kakor otroci oglasiti se pri svojem starem učitelji, ko že imajo za seboj dosti truda in so se popeli visoko. Nič te ne potolaži zavoljo nevspehov in izgubljenega truda, ki si ga potratil na slabe učence; ni stvari, ki bi te razveselila bolj ko obisk „starega udanega učenca“, kojemu je sreča bila ugodna in ki se spominja tistega, ki ga je učil brati in pisati.

Da se pa vse to, o čemur sem ravnokar govoril, uresniči, mora biti učiteljeva hiša odprta vsaj jeden- ali dvakrat na teden o določnem času, da je mogoče priti k njemu, ne da bi se bilo bati komu, da mu je nepridiprav.

* * *

Dozdeva se mi, da učitelj ne prestopivši svojega delokroga in ne vtikajoč se ko v zadeve svojega delokroga utegne storiti mnogo dobrega, kadar je pokazati mladeži razmere družbinskega življenja, ji izbirati delokrog itd. — Negovo delovanje na tem polju je odvisno od izkušenosti, ki si jo je mogel pridobiti o svojem okraji. Meni je nerazumljivo, kako bi mogel živeti olikan človek v kakem kraju, ne da bi se zanimal za njegove razmere. Recimo, da se ta kraj peča s obrtom ali poljedelstvom, vedno najdeš na stotine dobrih vednostij, katere je koristno znati in razširjati. Vsak dan na istem mestu si resen človek, ki ima oči, da gleda, pridobi lahko bolj zanesljive pojme, ko jih donasajo od daleč časopisi in knjige. Dandanešji je n. pr. učitelju nemogoče, ogniti se socialnemu vprašanju. Vsak dan sliši govoriti o njem. Ako se potruži in premišljuje in ostane nepristransk in poskuša in čita, lahko bo razširjal koristne resnice, miril in uničeval sovraštvo in popravljaj, kar se je umelo napačno. Usluga, ki bi jo moglo storiti dandanešnji nekoliko omikanih in premišljenih mož, ki bi delali na občni blagor, ki bi naglašali bolj to, kar družji ljudi, nego to, kar dela razpor, ne bi se dala točno preценiti. Dosti je, ako opozorimo na-njo; vsakdo vidi pred seboj brezkončno polje, kjer človeka težava sama vabi, da bi poskusil in zmagal.

* * *

Tem premišljevanjem hočem pridati, prej ko sklenem, še neko misel, na katero polagam mnogo važnosti in iz koje utegne nekaterim mojih čitateljev vzrasti dobiček.

Kadar se potružiš in oči na široko odpreš, začudiš se hitro, kako stopinjo zavzima v človeškem življenju posebno pa v mladosti brezdelica (prosti čas, odpočitek). Delaj dolgo, počivaj pa le maločasa, vspeh vsega truda je odvisen od tega, kako porabiš svojo brezdelico. Sam jeden dan, ki si ga porabil slabo, te lahko spravi ob pridelek celega tedna. Kdor torej uči človeka, da svojo brezdelico porabi dobro, ga nič ohraniti trud njegovega življenja. V obče se na to, o čemur govorim, gleda premalo.

Pravila, kako se nam je vesti, posneta so vsa tako, da vemo, kako delati; kako bi naj počivali, takih pravil pa nimamo. Iz tega sledi, da mladež, kadar ima čas, ne ve, kako bi ga porabila, in da ga često porabi jako slabo, ker se uda razveseljevanju kokoršnemukoli. Proti prijančevanju, spolskim nerednostim, nepremišljenemu postopanju, ki je vsakemu in vselej slab svetovalec, delujemo lahko s tem, da mladeži podajamo vzvišene oblike zabavanja. Tistim, ki so delali telesno, ugajala bo duševna zabava. Baš učitelj je poklican, da se peča s čitanjem svojih nekedanjih učencev, da razširja dobre knjige med njimi, da deluje na ustanavljanje ljudskih knjižnic itd.

Po mojem prepričanju je učitelj usposobljen za petje. Gostokrat se mi pravi, da se po Francoskem ne poje. Ali pomeni ta ugovor, da petje ni priljubljeno, ali da ljudje ne znajo peti? Jaz tega ne verujem. Moje prepričanje mi pravi, da se poje malo in slabo, ker ljudij nihče ni naučil peti dobro. Povsod imajo ljudje petje radi in so ga veseli. Najlajša javna godba privabi cele tolpe otrok in odrasle mladeži. Ta pojav je značilen. Naučiti mladež peti lepe pesni o domovini, ljubezni, veselji in žalosti življenja, jim podati sredstvo, da bodo pevajoč znali izražati svoje občutke, se pravi storiti ji ogromno uslugo in ustvariti ji v sreči zaveznika vsega, kar je dobrega in poštenega. Godba družji ljudi. Petje podaja povod, da se ljudje shajajo, da se razgovarjajo, da se najdejo znova, ki so se bili razgubili, da se seznanjajo in sklepajo prijateljstva. V vseh teh ozirih si pridobi tisti, ki si prizadeva gojiti in razširjati petje med mladino, zasluge za ves kraj in pomaga boljšati javno življenje. Zaprek seveda je obilo. Vsi učitelji niso veščji godbe, tudi zdravja ni vsakteri dovolj krepkega. Tu in tam ni primernegega prostora, po nekod ni potrebnege denarja. Toda trdna volja vse premaga. Učitelj je lahko duševni voditelj pevskega društva, kojega dejanski voditelj

je kdo drugi, ne da bi bil stvari več sam. Denarja je res treba, a ne tako mnogo, da bi ga ne bilo dobiti na nobeden način.

Kakor hitro pa je učitelja in mladež spravilo v ožjo dotiko petje ali karžekoli, vpliva on na koristen način na razveseljevanje in zabavo v obče. Nikakor ne zahtevam, da naj igra sam ž njimi. Prijetno pa je, bodisi kakoržekoli, ako ima mladež nekoga, ki ji daje ideje in jo opozarja, kako se da kaj dobrega storiti.

Igra je kakor pesem, gre od drugega do drugega, se razširja, na konec si je priborila mesto med navadami. Podaj nekoliko iger, ki izvirajo spretnosti in vzbujajo spretnost, da bi se igrale pod milim nebom, in nekoliko takšnih, ki se dajo igrati v sobi, in podal si mladeži dragocen pripomoček, kako naj porabi svojo brezdelico; ker pa duh posnemanja ne miruje, razvije se ta neznatni začetek v mogočno drevo. Bodite uverjeni, da mladež zabrede in se popači češče iz dolgega časa ko iz ljubezni do greha. To trditev bi lahko dokazal s celo vrsto primerov, katere naštevati bi bilo predolgočasno. Iskušnja bo poučila vsakogar, da je najhujša ura za najzlejše neumnosti in zmotnjave napočila, kadar izmed tolpe mladih iskrih in živih ljudij začno popraševati drugi drugega zdehaje: „Kaj bi le neki počeli?“ Preprečiti je, da do tega ne pride.

* * *

Poleg mnogobrojnih razveseljevanj mimo iger v ožjem pomenu te besede, hočem posebno opozoriti na izlete in šetanja, ki so prekoristna. Izprva je vedno koristno doraslemu človeku hoditi z mladino. Pri takih prilikah jo spoznaš najbolje. Cel dan ti krajša množica razgovorov počivanje v senci in potovanje. Sedaj govoriš s tem, zdaj se prijazno zabavaš z onim. Drugokrat govoriš vsem, se udeležuješ razgovora, pripoveduje se kaka stara pripovedka. Duh in značaj se pokazeta na tisoč načinov dosti točneje

ko, kadar sediš ž njimi na stolih v kaki sobi.

Drug velik dobiček, ki izvira iz takih potovanj, je ta, da se mladež uči spoznavati deželo, kjer je doma, kar je baš tako zanimivo kakor redko. Kajti marsikdo je tak, kakor da bi bil prikovan. Ne gane se ti takov človek in nima pojma o kraji, kjer se je porodil. Pokažimo jim ta okraj na drobno! Kmalu kodo dobili veselje do takih zasledovanj. Katero zemljepisje pa je človeku bolj zanimivo ko zemljepisje ožje domovine?

Po tem je koristno, da se nauči človek kretati se po dolini in goščavi, ne da bi imel kakor drug pripomoček ko zemljepisno karto. Z svojo vojaško karto v roki učitelj prav lahko zanima brihtne mlade dečke razlagajoč jim, kako se je pomikati naprej. Ko se je blodilo nekaj časa in je treba poiskati svoje stališče, vzbudi vpraševanje: Kje smo? celo množico preiskavanj. Gredeč nekoliko geologije, rastlinoznanja, kake prirodopisne ali zgodovinske drobtinice smejo vedno pričakovati vesel sprejem.

* * *

Pred očmi mi je vas, kjer je deloval dvajset let vpliv učitelja, kakoršnega si obrazujem v svojem srci in na kakoršnega sem res naletel tu in tam. Okoli njega se bo zbiralo nekaj pokolenj, ki bodo spoštovala njegovo osebo, ki mu bodo vedela hvalo, in sredi vsega prebivalstva je kaj takega dragocen element. Taka mirna, a neutrudljiva delavnost, kakor jo priporočamo, dosegla bi najsijajnejših vspehov: javni duh bi vzgojila, blagoravnost spravila na višjo stopinjo, prosvetila narod. Popolnila bi vzgojevalnega delovanja vrzeli, ki nastanejo v prvi mladosti, in bi tako ovenčala na srečen in spodbujajoč način težaven posel po razredih.

Posnel po „Annuaire de l'enseignement primaire“. Paris za l. 1894. Pr. A.—k.

Razstava učil v Mariboru.

(Konec.)

2. Skupina polje po sledečem nartu: Od junija do septembra — sprehod po polji, žito, krompir, poljski plevel, deževnik, poljski škodljivci, njivska prst.

Razstavljene ste bili tudi dve v to stroko spadajoči knjigi: prej omenjena Junge-

jeva „Der Dorfteich“ in „Naturgeschichte für die einfache Volksschule von Dr. Kiessling und Pfalz“.

Preobširno bi bilo navesti ali celo oceniti vse preparate in natlačene ptice, pri katerih so bila tudi gujezda z jajci raz-

stavljena; v dokaz izbornega dela omenimo naj le to, da je pri izložitelji že mnogo šol naročilo po več natlačenih živalij, največ pa nemška ljudska šola v Trstu. Naročileci so popolnoma zadovoljni.

c) Gospod Karol Sketh, meščanski učitelj v Mariboru je razstavil 50 natlačenih rib — deloma iz Drave, deloma iz morja — in nekaj dvoživk. Tega dela se je cenjeni tovariš na Dunaji na lastne stroške pri večaku v tej stroki privadil in je pripravljen vsakemu v tej zadevi koliko mogoče svetovati.

d) Adolf Gajšek, učitelj na šoli v tovarniški koloniji je razstavil poučljivo tehnologično zbirko. V tej je bilo zastopano železo, njegove rude, njegovo izdelovanje, izdelovanje peres, glina, steklo, razna olja, barvila, krzna, žita, diščave, itd.

e) Nadučitelj Pavlšek je razstavil zanimiva učila za pouk v bučelarstvu, kakor Dzierzonov panj, satovje delavk, trotov in matic, satovje z matico kako jajčica polaga, obdana od delavk, aparat, s katerim se roj vlovi in jako praktičen stroj, s katerim se nareja umetno satovje. Razstavil je tudi poljsko orodje, zelo dobro napravljen voz za razlivanje gnojnice, model gnojšča in jame za gnojšnico.

Šola Št. Lovrenc je poslala zbirko hroščev, kateri pa žal niso bili določeni; zbirka gozdnih škodljivcev po Jungejevi metodi je pa bila zelo poučljiva.

Iz Jarenine smo dobili zbirko hroščev, ravno tako tudi iz Studencev, od kod je bila tudi poslana škatljica dragocenih kamenov — pa le ponarejenih.

Radvanjska šola je razstavila zbirko železnih rud in zbirko raznih vrst lesa.

Znani trgovec Fr. Swaty v Mariboru je pokazal tudi mnogo natlačenih živalij, metaljev, hroščev, rudnin in orodje, ki se mora pri tlačenju rabiti. Firma: Swaty po vsem zasluži, da se častno omeni in priporoča.

III. s o b a.

Tudi v naravoslovnem oddelku razstave se je lahko vsak obiskovalec prepričal, da se je potrudil marsikateri učitelj, izdelati potrebnih učil ter na ta način dokazati, da se tudi za šole, kjer krajni šolski svet ne more ali noče nakupiti učil za naravoslovni pouk, zamore marsikaj preskrbeti za pičlo vsotico ali tudi zastoj, ako ima učitelj za stvar količkaj zanimanja in resne volje. Seveda učila, ki so se doma naredila ali s pomočjo kakega rokodelca dopolnila, niso tako lepa in očem dopadljiva kakor one

stvari, ki nam jih more poslati kaka tvrdka za drag denar; to pa nima pri pouku nobednega pomena; kajti če se nam z učilom poskus posreči, se cil itak doseže. Večkrat pa imajo priprosta učila celo prednost pred lepimi in ličnimi, ker se cela stvar vidi otrokom bolj naravna in verjetnejša.

Učila spadajoča v področje naravoslovnega pouka bila so razdeljena v dve skupini, kojih prva je obsegala vse tiste pripomočke, ki so za kako četirirazrednico neohodno potrebni, a v drugi so bila razna učila, ki so za ta pouk tudi velike vrednosti in kojih si lahko spretni učitelj naredi ali premožnejše šole nakupijo. Oglejmo si ti skupini natančneje!

Sestava učil za četirirazrednico se je vršila na podlagi učnega načrta za naravoslovni pouk, ki ga je sestavil in tudi v „Popotniku“ priobčil gosp. prof. Lavtar. Ravno to je tudi vzrok, da se je videlo med učili precej stvarij, ki so vzete iz gospodarstva in narave sploh in se prav za prav med učila za kako razstavo šteti ne morejo. S tem se je hotelo posebno opozoriti, kako véasih tudi kaka priprosta reč dovéde učitelja v zadrego in da bi si lahko čisto prihranil dolgočasnega in nepotrebnega pojasnila, ko bi imel dotično reč med učili pripravljeno!

1. razred: Voda v širokejši stekleni posodi in zraven papir, kreda, les, kamen, da se pokaže plavanje in potapljanje. Steklена posoda nad svetilnico, da se opazuje tajanje snega in ledú.

2. razred: Okrožnik z vodo, da se opazuje izhlapivanje. Žliča in zraven kos svinca, žvepla, voska, da se pokaže raztopitev. Steklenica s čisto, in taka s kalno vodo, šipa, lepenka, lesena deščica in ploščica kositra, da se pojasni prozornost in neprozornost teles. Magnet in železna pilovina, nihalo in poševna odprta cev, v katero se vlije voda, da se opazuje razno gibanje telesnin. Toplomer, da se vidi, kako topla voda živo srebro vzdiguje in hladna znižuje. Steklена posoda, v kateri se voda zagreva in nje razna toplina meri.

Stojalo z navpično palico, da se opazuje senca o raznih dnevni in letnih časih.

3. razred: Igla magnetica in magnet, da se pokaže južni in severni tečaj, ter privlačba in odgon raznih, oziroma enakih tečajev. Steklenica za gorečo svečo, da se predočijo žarki svetlobe. Na pol z vodo napolnjena steklenica pred belim popirjem, na katerem se pokaže mavrica. Kompas za določitev strani sveta ali neba. Čaša z vodo

in taka z vinskim cvetom za tolmačenje raznega izhlapivanja. Retorta nad svetilnico za opazovanje vrenja in izparevanja. Zvonec, piščal in napete strune za pojme raznega zvoka.

Gnjil les, plesniv kruh, železen žrebelj, bakreni denar in kis, da se vidijo kemične spremembe teles.

4. razred, 1. oddelek: Košček lesu in krede se zlomi, a košček žvepla zažge, da se ovoha; tolmači se skupnost teles.

Železna, bakrena in steklena prečica, da se opazuje razširjanje toplote. Obroč z krogeljico, pirometer, steklenica napolnjena z barvano vodo in z drobno cevjo v vratu, napihnjjen mehur, da se dokaže raztezanje trdih, tekočih in plinavih teles. Goreča sveča pod cilindrom, da se pojasni prepuh, veter. Raznovrstne posode, v katere se vlije jednako vode, postavijo se na razne kraje, da se opazuje izhlapivanje in da se vidi, kaj ga pospešuje. Teža, svinčnica in padanje teles zraven nje.

Lesena, železna in svinčena koeka 1cm^3 , da se pojasni teža teles. Steklenica, ki ima v vratu dve cevi, navadna bezgova puška, brizglja iz bezga in stekla, mnogovrstne natege in barometer; navedene stvari nam kažejo zračni tlak.

4. razred, drugi oddelek. Pečatni vosek, steklena palica, lampni cilindar, elektronos, lejdenska steklenica, električno nihalo, bezgove krogeljice in električni stroj, da se tolmači elektrika.

Za razmotrivanje zakonov o ravnotežju je bilo videti vod, vage, škripece, kolotvornik, kolo na vratilu in poleg tudi model celega studenca. Bil je razpostavljen tudi model za strmino, vijak in klin. Tri tenko prevrtane stene iz lepenke pred gorečo svečo nam kažejo širjenje svetlobe v trakovih. Nadalje smo videli ravno zrcalo, lupo, leče zbiralnice in razmetalnice ter tudi sestavljene leče predstavljajoče nam astronomični daljnogled. Omeniti še moramo v tem oddelku posebno dober vzorec glavnih delov parnega stroja, s katerim se pokaže, katero pot zavzema voden par in kako se premika drog z batom.

Za pouk o galvanskem toku smo imeli na ogled elektromagnet in baterijo. (Smec.) Za razpravljanje in pojasnjevanje telegrafa je bil razpostavljen ključ z pisalnim aparatom, ki ga je izdelal dijak učiteljišča, Zinauer, in pa velika barvna slika telegrafa po Morseju.

Do sedaj navedeno bi moralo biti na četrirazrednicah, in ogledovalec razstave

kakor tudi dragi bralec lahko sprevidi, da stane cela zbirka učil le nekaj truda učitelja in neznatne podpore krajnega šolskega sveta, in pouk o naravoslovju bode nazoren nauk in dosega smotra v tem oziru je učitelju zagotovljena.

O učilih, ki smo jih videli v drugi skupini, nočemo natančneje govoriti, kajti deloma so že zastopana v prvi skupini, a deloma niso za naše šole neobhodno potrebna. Bodi nam torej dovoljeno, da učila samo omenimo, ter le tu in tam dostavimo kako opazko.

Razstavljeno je bilo več vodov, vag, koles na vratilu, škripecev in kolotvornikov. Zelo sta nam dopadla dva uzorca „desetin-ske vage“ (Decimalwage) v prav prostej, toda prav umevnej obliki. Nadalje smo videli tiskalnice za grozdje in sadje z vso pripravo, ter dve brizglji, od katerih je bila prva na ličnem vozičku ter se prav dobro obnesla pri raznih poskusih, a druga je imela stekleno steno, da se zamore prtok in odtok vode, ter gibanje zaklopnice opazovati. Dalje je bil na ogled priprost, a zelo pripraven aparat za prekapanje, namreč ob stebričku pritrjena retorta, ki je v zvezi z cevjo skozi majhen škaaf vode napeljana. Videli smo tudi majhen vodomet, vodno kolo (Segner'sches Rad), pod- in nadvodna kolesa, več nateg sesalnih in tiskalnih smrkov, ter popolnih vodnjakov. Najimennejša učila so bila za pouk o elektriki, kajti zraven električnih nihalo, strelvodov, električnih koles, elektronosov, lejdenskih steklenic in takih baterij, videli smo v razstavi pet električnih strojev, ki so delo spretnih učiteljskih rok.

Omeniti moramo, da so za ta oddelek rastave največ učil doposlali gospodi Spricej, Slekovec, Zinauer, Lasbacher, Kotnik, Jager, Schatz ml. in Moge. Razu učil poslanih od učiteljev moramo pa tudi omeniti lepo zbirko tlačenih živalij, raznih učil za pouk o naravoslovju, prirodopisju, astronomiji matematiki, geografiji in drugih predmetih sploh, katero je razpostavil v tej sobi gosp. Swaty iz Maribora.

Ne smemo tudi pozabiti kolekcije učil za ženska ročna dela, katero je v tej sobi kaj spretno in ukusno priredila učiteljica gospa Aufrecht s sodelovanjem učiteljic ročnih del tega okraja in koja jo je izvestno stala mnoga truda.

V IV. sobi je bilo videti razno šolsko opravo, od katere nam je posebno omeniti Iv. Weixl-ova šolska klop.

Mariborska razstava učil bila je v vsakem obzivu poučna za vsakega učitelja. Zanimalo pa se je zanjo tudi občinstvo sploh ter jo mnogobrižno obiskovalo, čudeč se učiteljski pridnosti in strmeč nad spretnostijo nekaterih

izdelalcev. Učiteljem je bila to najboljša pohvala za veliki trud, ki jih bode gotovo spodbujala k daljni vstrajnosti v pričetem delovanju za povišanje stanovskega ugleda.

J. Cizel — Lasbacher.

Konečna beseda o „filozofičnih studijah“

piše gosp. Medvedšek v odgovor na moj zadnji dopis ne zменеč se za to, li ima tudi pravico staviti konec pogovoru, v kojem je govoril razven njega še drug. Da si bi lahko smatral to pot nekako preziranje, vendar se ne bodem spodtikal dalje; vsekako pa se čutim primoranega, da pojasnim natančneje stališče, raz katero je nastal moj spis „beseda o filozofičnih studijah“. Če se pri tem dotaknem — ker je to potrebno — tudi nekoliko „Konečne besede“ g. M., mislim mi ne bode niti On niti častiti bralec tega zamerili.

Spodtaknil bil sem se res ob omenjeni stavek in nečem tajiti, tudi ga samega za-se malo preveč pogledal a ne s tem namenom, da uporabim priliko in pošljem v svet „prestavo nekotnih izrekov o važnosti filozofije“, da mu mogoče pokažem: Glej, tudi jaz pogledavam v „imenitne“ knjige, temveč za to, ker me je, ko sem motrival dotični stavek, prešinila misel, koja je v meni že često vzbudila nevoljo, misel, da se od naše strani prepogosto sliši hvalisanje samega sebe, kadar se govori o šoli, o nje nalogi in pomenu za kulturni razvoj. Tej nevolji dal sem malo duška v svojem spisu in v tem smislu je resnična trditev gosp. M., da je bil stavek tendencijozno iztrgan iz vsebine njegovega „člančica“.

Vsekako pa ne more trditi gosp. M., da je njegova dotična izjava tako nedolžna, kakor jo on v „Kon. besedi“ slikati hoče, ter, da ni pričakovati, da kdo trči ob njo. Glasi se: „Iz vsega sreca povem, da več koristi slovenskemu učiteljstvu in s tem našemu šolstvu jeden učni obrazec v „Popotniku“ ali „Učit. Tovarišu“, katerega ima učitelj pri rokah, kadar se pripravlja za pouk, kakor deset debelih knjig — nemških filozofičnih studij“.

V „konečni besedi“ pa pravi: „Napačno pa je zopet umel gosp. F. besede moje v „učnih obrazcih“, kajti vsebina naših šolskih listov je v ogromni večini vse kaj drugega ko zgolj učni obrazci . . .“

Pod „učni obrazec“, kojega ima učitelj pri rokah, kadar se pripravlja za pouk,

si vendar ne morem misliti razne ogromne vsebine naših šolskih listov, ampak le to, kar beseda sama dovolj jasno pove. Pojasnilo gospoda M. zdi se mi torej malo debela šala.

Nadalje govori gosp. M.: Gosp. F. je sam navedel stavek, „Prav, filozofski misliti treba je znati (mej desetimi nista dva, ki se moreta s tem ponašati)“ . . . ki govori za in ne proti mojemu stavku . . . „Ako gosp. F., mej desetimi nista dva, ki se moreta ponašati, da bi znala prav, filozofski misliti — koliko pa je takih, ki bi znali prav, filozofski pisati“?

Ta stavek več obeta nego da. Ne vem, kaj daje gospodu M. povod, tako sklepati. Res, da je manj takih, ki bi znali filozofski pisati — za to pa tudi ne trdim samo, da nista mej desetimi le dva, temveč, da tudi mej tisočimi ni vsikdar jeden ki bi znal filozofski pisati — vsled tega zdi se mi tembolj dvomljivo, da se nahaja toliko filozofski spisanih knjig, da se jih kar deset debelih stavi v primeru jednemu učenemu obrazcu, — kajti ne morem si misliti, da bi toliko moči se spravilo zgolj iz kruhorstva na toli važni predmet! — In če je, recimo res toliko takih knjig, ki so same otrobi, tako bo njihovo ničevost uvidel vsak lajik, čemu torej treba gospodu M. letò tako „iz sreca“ zatrjevati?

Torej ne le stvar sama, ampak tudi ton v omenjenem spisu dal je povod moje „obrambi“. K sklepu naj bo še meni dovoljeno, da v svojo „obrambo“ raztolmačim nekaj misli, koje je bilo v dopisu le mej vrstami brati.

Če sem govoril o filozofiji, nisem imel nikakega sestava v mislih, ampak le zdravo, praktično vporablivo filozofijo, ki se javlja kot samostalnost pojedinca v vseh odnošajih življenja, koja si naj prisvoji posebno mladi učitelj iz spisov verno in trezno mislečih mož. — Brez ugleda, brez avtoritete ne da se v nobednem stanu uspešno delovati, najmanj pa v šoli. Kako pa stoji s tem pri nas učiteljih? Priprostemu ljudstu imponuje le moč, oblast, zunanji

blesk; tiho plodunosno duševno delovanje naš povprečni ratar žal še ne ve ceniti. Uradnika, bodiši te ali one vrste, dobi malo kedaj pred oči, vsekako drugače ga spoštuje nego domačega učitelja, ki je plačan od srenje (vsaj tako se često tolmači), da uči deco brati, pisati in za silo računati. Imel sem že priliko opazovati, kako ponižno so pozdravljali sodnijskega slugo z uradno čepico kmetje, ki so kazali učitelju nasproti neprikrito mržnjo — da celó zadnji zakotni pisar, ki zna dobro „rekurze“ delati proti odlokom šolskih oblastnij je vse kaj drugega v očeh priprostega ljudstva, ko učitelj. — Ne sme pa me kedo napačno umeti in misliti, da jaz zahtevam kmeta klečeplazca, ki naj bi s klobukom pod pazuho hodil krog učitelja — ne, moja vodilna misel tu je ta, da se ustanovam, ki so kmetu na korist, a on slednje ne vidi, zajamči ugled na kakoršen si boji drug način, in tu sem spada stanovska část itd.

Uradniku daje ugled posel njegov, oblast, koja mu je dana, da celó blesteča uniforma njegova — učitelj je navezan sam na-se — njemu ne pomaga nikakoršni zunanji činitelj — ravno nasprotno, ima se boriti zoper predsodke, koje gojé ljudje o njem. Ne samo, da ne cenijo zaslug njegovih, godrnjajo večkrat nad bremení, koja jim nakladajo oblastva za šolo, grozéc se učiteljem, ki so jedini krivi, da mora deca, koja rabi doma pri delu, pošiljati v šolo ali plačevati globe.

Marsikdo bo rekel, da prečrúo slikam razmere učitelja na deželi, a kdor nekaljenim očesam gleda krog sebe, neomamljen od navadnih fraz, ki se mu zdaj pa zdaj vržejo v znak priznanja, pritrdil mi bo. Nič ne stoji učitelju na strani, sam je, le značaj njegov jeklen in plemenit je v stanu v priprostem ljudstvu vzbuditi mu ugled za se in posel svoj. V dosego tega pa je treba trdne zaslombe v sebi samem — in ta se pribori po spoznavanji samega sebe in okolice svoje. V tem smislu zdela se mi je lehkomišelná primerjava učnega obrazca z filozofskimi studijami, kajti slednje vzbude v mladem moči — z devetnajstimi leti že, ko nobeden drug uradnik ne, stopi učitelj duševno še ne dovršen in brez vsakojih izkušenj v svet — zanimanje za višje ideje, ter ga odtegnejo nevadnim homatijam, „osigurajo mu zmeren takt“, koji ga obvaruje marsikojih razprtij, preprirov, če ne tožb.

Kakor trdno pa sem bil prepričan, da so opravičeni moji nazori, tako se mi je zopet zdelo mogoče, da mi jih kedo izpodbije, in ne bi bil pisal niti prvih vrstic, da mi ni čez pomiselke te pomogla misel: V „Popotniku“ kot osredotočji našega duševnega gibanja ni le prostor, kjer se poučuje in propoveduje, ampak tudi prostor, v kojem se naj bi odločil kakšen predalček začetnikom v književnem delu. — In če nimajo predstoječe vrstice druge vrednosti, naj veljajo kot poskus začetnika.

J. Fischer.

Društveni vestnik.

Črešnjice. (O zborovanji učiteljskega društva za celjski in laški okraj dne 3. decembra t. l.) Tudi zadnje mesečno zborovanje v tekočem letu je pokazalo, da zanimanje za naše društvo veselo napreduje; kajti po kratkem prestanku jednega meseca zbralo se nas je zopet 18 udov in 1 gost. Gledé na toli cenjene zastopnice krasnega spola, ki zavzímajo dobro tretjino učnih močij v obeh okrajih (v celjskem sem jih naštel 18, v laškem pa 15) do sedaj — izvzemši jedno jedino častno izjemo — pa ne marajo sodelovati pri društvu, je bila vdeležba razmerno še precej dobra. Med tem ko so cenjeni tovariši celjskega okraja skoraj polnoštevilno pristopili k društvu, je pa v laškem okraji še mnogo gospodov, kateri še niso pri društvu, n. pr. od gospodov nadučiteljev (tudi tukaj še jedna sama častna izjema) ni nobeden ud našega društva. Verjamemo, da gospode tovariše ovira deloma prevelika oddaljenost, toda nekaterokrat v letu, po-

sebo kadar so z opravki v Celji, bi se pa le lahko udeležili zborovanj. Sicer bi se pa lahko večkrat zborovalo tudi v laškem okraji, če bi gospodje tovariši to želeli. Cenjene tovarišice in tovariše vljudno prosim, da bi te moje dobrohotne opazke ne smatrali kot zlobno očitanje; meni je le do tega, da bi se med nami kolegijalnost, stanovska zavest, sloga itd., katere besede toli in tolikrat nosimo na jeziku, tudi dejansko izvajale, ter menim, da bi se to storilo najložje, ako se pod zastavo „Učiteljskega društva za celjski in laški okraj“ združi polnoštevilno vse učiteljstvo obeh okrajev.

Iz zadnjega zborovanja mi je poročati nastopno: Društveni predsednik gosp. A. Brezovnik prijazno pozdravi vse navzoče, posebno pa še gospo Pustišek-ovo, učit. žen roč. del v Blagovni, ki se je blagovolila udeležiti zborovanja kot gost, ter preide potem k reševanju dnevnega reda.

I. Petje se opusti.

2. Zapisnik zadnjega zborovanja, katerega je sestavil prov. tajnik, g. Brinar, se prečita in odobri.

3. Dopisi.

a) Gospod. V. Strmšek, predsednik šmarijskorožanskega učiteljskega društva nas vabi k sodelovanju pri slavljenji društvene dvajsetletnice, ki se ima vršiti o bodočih binkostnih počitnicah. Temu prijaznemu povabilu se hoče naše društvo odzvati z največjim veseljem.

b) Gosp. A. Gnuš opraviči svojo odsotnost in pošilja vsem zbranim svoje srčne pozdrave.

c) Gosp. J. Kramar naznanja svoj pristop k društvu obžalujoč, da se to pot še ne more udeležiti zborovanja, podava nekatere nasvete glede na gojitev društvenega petja in objubi pri tem svoje sodelovanje.

c) Dosedanji tajnik, gosp. Vrščaj piše: „Podpisani naznanja, da odloži s tem tajniško čast učiteljskega društva za celjski in laški okraj.“ —!

4. Učitelj-pisatelj, govor našega idealno navdahnjenega tovariša, gosp. Stukeljna, bil je tako izvrsten, da smelo trdim, da se redko kedaj sliši v naših zborovanjih toli dvoršeno podavanje. Da ne pretiravam, to bodo lahko razvideli cenjeni bralci „Popotnik-a“ sami, ker pošiljam tukaj z dovoljenjem gospoda pisatelja njegov spis slavnemu uredništvu v objavo*). Izborne misli, polne rodoljubnega duha in poetičnega vznosa, krasen slog, ognjevito podavanje, vse to nas je tako mikalo, da smo z redko pazljivostjo sledili besedam govornikovim. Dolgotrajno ploskanje ob konci govora pa je bilo dokaz, da je gospod podavatelj govoril iz srca v srca in da društvo ve ceniti izvrstno duševno moč, katero ima v njegovi osebi.

5. Iz vprašalne škrinjice potegnili sta se to pot dva stavka, ki se nahajata v naših čitankah in o katerih je hotel vprašalec zvedeti, kako naj se razlagata v šoli glede na stavkove člene. O tem vprašanju vnel se je zanimiv razgovor.

Naj še omenim, da smo se pri obedu v znani gostilni „zur Stadt Graz“ skoraj vsi zopet sešli in se pri dobri kapljici med prijaznimi pogovori z napitnicami in s petjem par uric kratkočasili. Srčno željo imam, da bi se še večkrat tako zbrali v prijateljski družbi vsem v razvedrilo, posebno pa nam samotarjem po zapuščenih gorskih zatišjih.

Glavno zborovanje vršilo se bo 1. januarja 1894; udeležimo se ga vsi radi važnosti novih volitev in pa, da si prijateljsko posežemo v roke na veselo in srečno novo leto!

F. B.

*) Hvala lepa! Želji ustrezemo, kakor najprej mogoče.
Uredn.

Maribor. Učiteljsko društvo za mariborsko okoličje bo imelo v četrtek 4. januarja 1894 ob 1/2 11. uri dopoludne svoje glavno zborovanje po tem-le vspredu: 1. Zapisnik in dopisi. 2. poročilo odboro o društvenem delovanju v preteklem letu. 3. Kako se živali tlačijo? Poroča gosp. A. Godec-Lembach. 4. Volitev novega odbora. 5. Vplačevanje udnine (stare in nove), 6. Razni nasveti. K obilni udeležitvi vljudno vabi odbor.

Iz celjskega okraja. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ ima v nedeljo dne 1. januarja 1894 ob 10. uri dopoludne v celjski okoliški šoli svoj glavni zbor. — Dnevni red: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene zadeve. 4. O Lavtarjevih in Močnikovih računih; govori gosp. Fr. Zidar. 5. Tajnikovo poročilo v minolem društvenem letu. 6. blagajnikovo letno poročilo. 7. Volitev treh pregledovalcev društvenih računov. 8. Volitev novega odbora. 9. Določitev društvenine za 1894. leto. 10. Določitev knjig in časnikov za novo leto. 11. Nasveti. Z ozirom na imenitnost glavnih zborov prosi in pričakuje prav obilne udeležbe odbor.

Iz Huma pri Ormoži. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za ormoški okraj bo imelo 4. januarja 1894 točno ob 1/2 11. uri predpoludne svoje glavno zborovanje v ormoškem šolskem poslopij. Vspored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. (Spomenica povišanji učiteljskih plač.) 3. Društvena poročila. 4. Črtice iz letošnje razstave v Inomostu (gosp. Fr. Vabič.) 5. Poročilo gosp. Ivana Košarja o glavnem zborovanju štaj. učiteljske zaveze v Ptujih. 6. Volitev novega odbora in načelnštva. 7. Nesveti. Zaradi važnosti glavnega zbora za celo naše društvo prosi in pričakuje prav obilne udeležbe Odbor.

NB. Vsi društveniki, ki so z letnino na dolgu, naj blagovolijo isto gotovo do 2. januarja 1895 denarničarju gosp. Martinu Šalamunu uposlati.

Sv. Trojica v Slov. gor. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za št. Lenartski okraj ima 4. januarja 1894 ob 11. uri dopoludne v št. Lenartu svoje glavno zborovanje. Vspored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. O šolskem zdravoslovju, poroč. dr. med. univ. H. Benesch. 3. Poročilo odboro o društvenem delovanju v preteklem letu; (por. gosp. Mavrič in Rajšp.) 4. Konstatiranje društvenikov in vplačevanje letnine. 5. Volitev novega odbora. 6. Nasveti. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Dopisi in druge vesti.

Iz ormoškega okraja. „Učenci varujte naše koristne ptice glada in mraza in nastavlajte jim valilnice“, pod tem naslovom sestavil je gosp. Fr.

Vabič, nadučitelj na Runeču (Ormož), brošurico, namenjeno odrasli mladini. Ker v slovenskem jeziku sploh še nimamo jednake brošurice, ki šolsko mla-

dino z toliko gorečnostjo spodbuja, da našim pticam pevkam priskoči o dan do dneva se širjajočih neprilikah, bode to delce vsak ljubitelj naših koristnih ptičic, osobito pa šolski vrtnar z veseljem pozdravljal kot božično darilce.

Vsebina je mična, jezik gladek in namenjeni učenčevi starosti primeren; vsekako pa bode tudi odraslim koristno berilo. Želeli bi le, da bi nam pisatelj poleg podob dodal še navod, kako je učenec izdelovati valilnice, ker ravno to vtegne k lastnemu izdelovanju valilnic napeljevati ter jih za ta koristni opravke vnetati. S samimi podobami, zdi se mi, vé si pomagati le spretna roka.

Cena komada je le 24 vinarjev, po številu naročenih komadov se ista primerno zniža. Priporočam torej z lahka to delce v nakup, posebno krajnim šol. svetom in voditeljem šol za šolsko knjižnico, posebno za nadaljevalne kmetijske tečaje. Brošurica se oddaje v lastni zalogi. M—k.

Šmarjeta niže Ptuja. V zadnjem poročilu o zborovanji Savinjskega učiteljskega društva očita se nam učiteljicam, da se ne le tam, ampak da se me sploh 1. malo brigamo za učiteljska zborovanja, 2. se kaj mlačno zavedamo stanovske vzajemnosti in 3. da služimo nekemu separatizmu, ki je v škodo učiteljskemu ugledu.

Pri prvi točki opomnim: Blagovolite, č. g. tovariši spremeniti svojo krivo mnenje vsaj o nas vaških učiteljicah in ako hočete, da je Vaše očitanje opravičeno, recite le: Žalostno je, ako učiteljice, ki v mestu in trgu stanujejo, t. j. v kraji zborovanja, ne prihajajo dosledno k zborovanju. Dostavim še jaz v imenu nas vaških malenkosti: „Sramotno je skoro, ako se one ne udeležijo, ker jim ne delajo pota in slaba vremena zaprek. Me bi imele vsaj zastopnice in kaj takega ne bi se nam moglo javno očitati“. Delajte torej razloček gg. tovariši med nami in blizo stanujočimi. Kdo bi rajši nego me se udeleževal z vso mogočo vztrajnostjo zborovanj? Kdo bi bil veselejši nego me, ako bi nam bila priložnost vsaj jedenkrat v mesci prav po bratovsko se pomenkovati in k napredku spodbujati?

Da pa nam ni vselej to lahko, razvidite iz sledečega:

Kako-li zamorejo n. pr. take, ki so po 3, 4, celo 5 ur oddaljene od kraja zborovanja, biti redno navzoče? Kakšne so ceste, kakšna vožnja v deževnem vremenu ali po dežji?! Posebno v zimi je nam to nemogoče, ker še ubogi vaški tovariši težko prihajajo do cilja. Večkrat se tudi poleti nameri, da voznika ni dobiti in peš klatiti „je vsaj nam“ prav težko.

Pomislite dalje drugo neugodnost: Tiste, ki so bliže postaj, bi tudi rade s petelinovim petjem vstale, da bi do dohoda vlaka prav tje dospele; kaj pa po zborovanji? Nam Evinim hčeram ne kaže po gostilnicah posedovati do 8, 9, ja 10ih zvečer in

čakati odrešenja t. j. na odhod vlaka, ker, iz dna srca bode rečeno: Tolika emancipacija ni po našem okusu! — Gorje pa, ako še ima vlak zamudo! Tedaj še morajo dotične, ako dospejo do zadnje postaje, v temi, pozni noči po samotnih stezah hoditi, kar za ženski spol, mislim, tudi ni posebno dostojno.

2. Da se slabo zavedamo stanovske vzajemnosti, tudi ni res! Zavedamo je in še prav dobro a le na tihem, kajti — ne zamerite odkritosrčnosti — kakor meni znano, je učiteljica, vsaj za $\frac{2}{3}$ tovarišev le „ženska“ in kot taka se nima vtikati v njihove učene razprave, drugje spet njeno besedo prav malo jemljejo v poštev. Žalibog, to je istina! Le zato prepuščamo tiho in ponižno vse zmožnejšemu spolu.

3. Me tudi ne služimo nikakemu separatizmu, ampak smo z Vami, koji v nas vidite tovarišice, katerim so dolžnosti in važnost učiteljskega stanu popolnoma znane — prav vzajemne.

Ne govorim le jaz, moja beseda je odmev glasa vseh učiteljic.

Tovarišice pa, katere stanujete v kraji zborovanja ali pa prav blizo, zastopajte nas dosledno! Vam damo nalogo zabraniti, da se nam dalje javno kaj sličnega ne očita. Uverjene smo, da ste nas razumele. Dobro pomnite: Kar človek more, je tudi storiti dolžan!

Josipina Kren.

Vransko. Tukajšna trirazrednica razširila se je sedaj v štirirazrednico ter razpisala se podučiteljska služba. Akoravno so sedaj skoro povsod vsa učiteljska mesta dopolnjena, vendar je upati, da se oglasi za to mesto mlad učitelj. Ne le, da je na Vranskem lep, idiličen kraj s prijaznimi prebivalci, dobi učitelj tukaj nekaj postranskih prislužkov, zlasti, ako je vešč godbi, posebno na klavirju. Pri štirih, petih strankah zasluži si lahko postransko plačo, ki presega njegovo učiteljsko mesečnino. Ako pa je vrh tega še spreten orgljavaec, zna dobiti tudi orgljarško službo, ki donša na leto brez posebnega napora do 600 forintov. Ti izvanredno dobri dohodki naj bi izpodbudili spretno muzikalične moči, da bi se potegnili za to službo. Toliko v pojasnilo k razpisani podučiteljski službi. — i —

Iz Tolminskega. (Raznoternosti.) Odbor našega učit. društva imel je letos pet sej. Razpravljalo se je mnogo koristnega. 24. avgusta vršil se je občni društveni zbor. Prva točka dnevnega reda bila je sv. maša po ranj. tovarišu Matiju Leban-u. Mej drugim bil je na svojem mestu govor Vertovčev o učiteljskih zastopnikih in okraj. šol. svetih. — V odbor izvoljeni so prejšnji odborniki in sicer: Predsednik J. Krajnc, podpredsednik A. Vertovec, tajnik M. Kenda, blagajnik J. Kenda, odbornik J. Širca. — Dne 19. oktobra bila je uradna okraj. učit. konferencija pri kateri sta se izvolila učitelj-

škima zastopnikoma v okrajni šolski svet zopet Ivan Krajinik in Andrej Vertovec.

18. t. m. volile so občine osem zastopnikov v okrajni šolski svet. Izvoljeni so: Oskar Gaberšček iz Tolmina, Peter Podobnik v Cerknem, A. Pirih na Št. Viški gori, J. Jonko in M. Šulin v Bolci, A. Rakovšček v Kobaridu, J. Kranjc v Drežnici, Fr. Golja na Grahovem. Možje, večinoma župani, so razumni, pošteni in značajni, zato je upati, da bodo delali v prospah šolstva in učiteljstva v okraji.

V meseci avgustu bili so nekateri učitelji povišani in sicer v I. plačilno vrsto: J. Gerželj, v II. plač. vrsto pa: J. Ivančič, Viktor Uršič, Fr. Bogataj in A. Vertovec.

17. t. m. odposlalo je vse goriško učiteljstvo prošnjo na visoki dež. zbor, naj vendar reši naše pereče gmotno vprašanje.

Gospodje dež. poslanci in šolske oblasti! ozrite se vendar zaradi pomanjkanja na umirajoče na Tolminskem!

Gg. Plesničar, Kogoj in gspđ. Stres so na odpustu zaradi nevarnih bolezni. Pretežavna služba in premalo točne hrane so vzrok pojemanja in pešanja.

Št. 963.

Natečaj.

(Nadučiteljske, učiteljske in podučiteljske službe).

V političnem okraji Celje popolniti je sledeče učiteljske službe stalno ali začasno:

1. Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici pri Sv. Jarneji, pošta Sv. Duh (Loče), IV. plačilna vrsta in prosto stanovanje;

2. nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Dolu, pošta Hrastnik, III. plač. vrsta in prosto stanovanje;

3. učiteljska služba na deški četirirazrednici v Št. Juriju ob juž. žel. III. plač. vrsta;

4. podučiteljsko mesto na dvorazrednici pri Sv. Martinu v Rožnem dolu, pošta Celje, IV. plač. vrsta;

5. podučiteljsko mesto na eksposituri v gradu Ojstrica, šolsko okrožje Št. Jurij ob Taboru, IV. plač. vrsta in prosto stanovanje;

6. podučiteljsko mesto na petrazrednici s slovenskim učnim jezikom za okolico Konjiško, III. plač. vrsta;

7. podučit. mesto na dvorazrednici v Tepini, pošta Konjice, IV. plač. vrsta in prosto stanovanje;

8. podučiteljsko mesto na dvorazrednici pri Sv. Florjanu nad Doličem, pošta Mislinje, III. plač. vrsta;

9. podučiteljsko mesto na dvorazrednici v Slivnici, pošta Št. Jurij ob juž. žel., IV. plač. vrsta in prosto stanovanje;

10. podučiteljsko mesto na trirazrednici v Rečici, IV. plač. vrsta in prosto stanovanje;

Zdravnik je konstatoval pomanjkanje krvi. Od kod tudi dobiti krvi za 26 gld mesečne plače!!

Pač smo uboga para učitelji in skoraj brez kakega upanja v bodočnost. Bog daj, da bi Vam mogel v tem oziru vendar prihodnjic kaj veselejega poročati. Bog!

„Popotnikov koledar“. Na razna vprašanja tičoča se „Popotnikovega koledarja“ za 1894. leto javim p. n. tovarišem in tovaršicam kakor vsem prijateljem koledarja, da „Popotnikovega koledarja“ za 1894. leto ne bo, pač pa pride na svetlo „Pop. koledar“ za 1895. leto že meseca septembra 1894. leta, če namreč prejemeniki, ki so še na dolgu za VII. letnik (njih število je veliko) storijo kmalu svojo dolžnost, da zamorem tudi jaz poravnati dolg pri tiskarni, preden se lotim VIII. letnika. Letošnjega letnika mi je ostalo nad 40 vezanih komadov. Ako kdo znabiti katerega želi radi imenika in beležnice, dobi ga lahko za 70 kr. s poštnino vred, če se pravočasno oglasi s poštno nakaznico.

M. J. Nerat, naduč. in urednik „Pop.“

Maribor, 25. decembra 1893.

11. podučit. mesto na trirazrednici na Zidanem mostu, II. plač. vrsta in prosto stanovanje;

12. podučiteljsko mesto na četirirazrednici na Vranskem, III. plač. vrsta in prosto stanovanje;

13. služba okrajnega pomožnega učitelja z dohodki stalnega podučitelja v III. plač. vrsti.

Prosilci in prosilke za katero teh služb vložijo naj svoje prošnje, katerim je priložiti zrelostno spričevalo, spričevalo učne usposobljenosti, dokaz avstrijskega državljanstva (domovinski list) in onir za nadučiteljske službe tudi dokaz sposobnosti za subsidiarčni pouk v katoliškem veronauku, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 15. januarja 1894 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Celje, 10. dec. 1893.

Predsednik: Wagner s. r.

Št. 701.

Razpis natečaja.

Na dvorazrednici v Globokem popolniti je nadučiteljsko mesto z dohodki III. plač. vrste in prostim stanovanjem.

Prosilci za to službo vložijo naj svoje z zrelostnim in sposobnostnim spričevalom, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovinskim listom) in z dokazom sposobnosti za subsidiarčni pouk v katoliškem veronauku opremlje prošnje potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 10. januarja 1894 pri krajnem šolskem svetu v Globokem, pošta Brežice.

Okrajni šolski svet Brežice, 5. dec. 1893.

Predsednik.

Na današnjem adresnem pasu smo vsakemu v. n. prejemu lista zapisali, do kedar je naročnina plačana. Ako pri komu ni kaj v redu, prosimo naj se oglasi, da popravimo. Vse one pa, ki so še za letos ali celo še od preje z naročnino na dolgu, nujno prosimo, da vsaj ob konci leta gotovo storijo svojo dolžnost. Ob jednem vabimo vse naše dosedanje prijatelje in naročnike, da nam zvesti ostanejo tudi v bodoče, vsem skup pa želimo prav vesele praznike in srečno novo leto! Uredništvo in upravnništvo.

Vsebina. I. Šolski vrt. (Konec) (Prof. J. Koprivnik). — II. Kako vlogo naj igra učitelj pri vzgojevanji odrasle mladeži. — III. Razstava uč. Mariboru. (Konec) (Cizel — Lasbacher). — IV. Konečna beseda o „filozofskih studijah“, (Odgov. J. F. Fether). — V. Društveni vestnik. — VI. Dopisi in druge vesti. — VII. Natečaj. — 385